

روان‌شناسی شخصیت

(مکاتب و نظریه‌ها)

تألیف:

فاطمه محمدی

دکتر داود قادری

(استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سراب)

انتشارات آزمون‌یار پویا

(حق چاپ محفوظ است)

سرشناسه: محمدی، فاطمه، ۱۳۶۳ مرداد -
عنوان و نام پدیدآور: روان‌شناسی شخصیت (مکاتب و نظریه‌ها) / مولفان فاطمه محمدی، داود قادری.
مشخصات نشر: تهران: آزمون‌یار پویا، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۲۹۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۰۳-۴۲-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

یادداشت: کتاب‌نامه: ص. ۲۸۴-۲۹۱.

موضوع: شخصیت - Personality -- نظریه - Theory (Philosophy)

روان‌شناسان - Psychologists

شناسه افزوده: قادری، داود، ۱۳۵۷ -

رده‌بندی کنگره: BF۶۹۸

رده دیویی: ۱۵۵/۲

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۷۵۵۷۱۶

شابک: ۸۲۱۷

عنوان: روان‌شناسی شخصیت (مکاتب و نظریه‌ها)

مؤلفین: فاطمه محمدی / دکتر داود قادری

ناشر: آزمون‌یار پویا

مدیر تولید: مصطفی خورشیدی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۰۳-۴۲-۳

قیمت: ۲۴۰,۰۰۰ تومان

تهران، خیابان دماوند (به سمت شرق)، بعد از بزرگراه امام علی (ع)، ساختمان ۱۱۱۴، طبقه

سوم، واحد ۹ تلفن: ۷۷۵۹۱۴۵۴-۰۲۱ - همراه: ۰۹۱۹۰۰۶۰۴۹۱

Email: pub@azmonyar.com

درباره نویسندگان

فاطمه محمدی

فاطمه محمدی متولد سال ۱۳۶۳ شهرستان تبریز هستند. مدارج تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را در شهرستان تبریز طی کرده و به علت علاقه زیاد به رشته روان‌شناسی تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی ارشد ادامه دادند. فاطمه محمدی به تألیف در حیطه های مختلف روان‌شناسی و به خصوص حوزه ی شخصیت به شدت علاقه‌مند هستند. ایشان مقالاتی را در این حوزه نگارش کردند و کتاب حاضر هم اولین اثر تالیفی ایشان در این حوزه است.

دکتر داود قادری

داود قادری متولد شهرستان سردشت از توابع آذربایجان غربی در سال ۱۳۵۷ می باشد. تحصیلات ابتدایی را در شهرستان سردشت و تحصیلات راهنمایی، دبیرستان و دیپلم علوم انسانی را در شهرستان مهاباد طی نمودند. فارغ التحصیل مقطع کارشناسی رشته روان‌شناسی از دانشگاه پیام نور مهاباد، کارشناسی ارشد از دانشگاه علامه طباطبائی تهران و دکترای تخصصی روان‌شناسی از واحد علوم و تحقیقات تهران در خرداد سال ۱۳۹۰ می باشد. دکتر داود قادری دارای تألیف، ترجمه و چندین مقاله معتبر ISI و علمی - پژوهشی و همچنین شرکت در چندین همایش معتبر بین‌المللی، ملی و منطقه ایی می باشند. مهم‌ترین حوزه‌های مورد علاقه نامبرده جهت تألیف، ترجمه و تحقیق حوزه‌های روان‌شناسی جنایی، اختلالات شخصیت و روان‌شناسی شخصیت می باشند.

مقدمه

در کتاب پیش رو سعی بر این است که مروری مختصر بر مهم‌ترین و تأثیرگذارترین نکات در تعریف شخصیت، روش تحقیق، ارزیابی شخصیت، مکاتب شخصیت و نظریه‌پردازان شخصیت داشته باشیم. کتاب حاضر در ۴ بخش و ۲۳ فصل به رشته تألیف درآمده است.

در ابتدا و بخش اول کتاب هدف این است که خواننده به تعریفی جامع و مانع از شخصیت برسد، هر چند همانند بسیاری دیگر از متغیرهای علم روان‌شناسی رسیدن به این مهم خیلی دشوار است ولی سعی شده است که معتبرترین و قابل قبول‌ترین تعاریف و تعریف نهایی در این حوزه قید شود. در ادامه خیلی مختصر و مفید سعی بر گذری کوتاه بر مطالعه شخصیت است. در این مرور مختصر به برخی از اسامی مهم و تأثیرگذار اشاره شده است البته بسیاری از اسامی هم از قلم افتاده است. خوانندگان علاقه‌مند می‌توانند از مطالب مختصر در این جا به عنوان سرخ‌های مهمی جهت مطالعه تاریخ این حوزه استفاده کنند.

در بخش دوم مقوله مهم روش ارزیابی شخصیت بررسی خواهد شد. هدف این است که خوانندگان عزیز با مهم‌ترین روش‌ها و البته ابزار سنجش و ارزیابی شخصیت آشنا شوند. خوانندگان عزیز متوجه خواهند شد که روش‌های مختلف و متفاوتی که مأخوذ از نظریه‌ها و بعضاً مکاتب متفاوتی است وجود دارد، اگر چه هیچ‌کدام از این روش‌ها کامل و بدون ایراد نیستند ولی می‌توانند به صورت اطلاعاتی تکمیلی و تحلیلی بسیار مفید و ارزشمند باشند. روش تحقیق در شخصیت به صورتی بسیار مختصر و جهت آشنایی کلی خوانندگان مختلف مطرح شده است. هدف بیان این مهم بوده است که اطلاعات این حوزه نمی‌توانند فارغ از مطالعات علمی اخذ شود و اظهار نظرهای علمی بدون پایه و اساس علمی غیر قابل قبول است.

در بخش سوم به مکاتب مهم حوزه روان‌شناسی شخصیت اشاره‌ای مختصر و غنی از لحاظ محتوا شده است. شناخت مکاتب روان‌شناسی شخصیت و پارادایم‌های این حوزه برای خوانندگان این حوزه بسیار ضروری است. خوانندگان عزیز این جا متوجه خواهند شد که چه مکاتبی در این حوزه مهم هستند، مکاتب چه دیدگاه‌های را مطرح می‌کنند و

به چه صورت به تحلیل ماهیت انسان می‌پردازند. مکاتب گوناگون نشان می‌دهد که ابعاد وجودی انسان و شخصیت او بسیار گسترده و پیچیدگی‌های خاص خود را دارد که باعث ایجاد مکاتب مختلفی جهت بررسی این پیچیدگی‌ها شده است و مکاتب مختلف بر جنبه‌های متفاوتی از این ماهیت متفاوت تأکید دارند.

در بخش نهایی و چهارم کتاب به نظریه‌پردازان مکاتب مختلف اشاره شده است. نظریه‌پردازان شخصیت در تدوین نظریه خود در باب ماهیت انسان از چندین منبع مهم متأثر بوده‌اند. این عوامل مهم شامل زندگی شخصی و تجارب زندگی روزمره، دوره‌ای که در آن زندگی کرده‌اند، پارادایم غالب علمی در دوره زندگی، تجارب علمی خود و مکتبی که به آن اعتقاد راسخ داشته‌اند. در کتاب‌های شخصیت بسیار معتبری به این نظریه‌پردازان اشاره شده و نظریه‌های این نظریه‌پردازان به خوبی واکاوی گردیده است، و نویسندگان مختلف با توجه به خطوط فکری متفاوتی که داشته‌اند توانسته‌اند هر کدام جنبه‌هایی از نظریه این نظریه‌پردازان را برجسته کنند. در کتاب حاضر قصد نویسندگان این است که خواننده بتواند با نظریه‌پردازان شخصیت آشنایی مختصر و البته مفیدی پیدا کند و نویسندگان در این راستا قصد دارند از نکات مهمی که نویسندگان سابق با علایق و خطوط فکری خود در کتاب‌هایشان به آن رسیده‌اند نهایت استفاده را بکنند و در جهت رسیدن به یک دیدگاه جامع و بسیار علمی در رسیدن به خط فکری نظریه‌پردازان مهم شخصیت راهی آسان و البته تأثیرگذار را طی نمایند. نظریه‌پردازان معرفی شده در بخش چهارم کتاب در ذیل نظریه‌های بزرگی که در بخش سوم کتاب به معرفی آنها پرداختیم قرار می‌گیرند منتهی ترتیب ارائه این نظریه‌ها در این بخش کاملاً متأثر از ترتیبی است که نویسندگان بزرگ کتاب‌های شخصیت به آن پرداخته‌اند، است. نویسندگان در این فصل قصد دارند که خواننده در مورد ماهیت نظری و بعضاً کاربردی نظریه‌پردازان شخصیت به یک نقشه ذهنی بسیار متشکل و منظم برسد و زمانی که با سایر کتاب‌های شخصیت مواجه می‌شود بتواند در به راحتی و بر اساس نقشه‌ی ذهنی شکل گرفته با این نظریه‌ها و نظریه‌پردازان مواجه سودمندی داشته باشد.

درباره کتاب

کتاب‌های زیادی در حوزه شخصیت در ایران تألیف و ترجمه شده است. شکی نیست که کتاب‌های موجود تا حد زیادی خواهش‌ها و امیال خوانندگان و به خصوص دانشجویان عزیز را برآورده خواهد کرد و کتاب‌های جدید با اهداف و محتوای متفاوت و البته غنای بیشتر می‌توانند مورد توجه قرار گیرند. مهم‌ترین هدف کتاب حاضر مواجهه کامل و البته راحت و مختصر با مقوله‌های بسیار مهم شخصیت است. هر چند در کتاب حاضر سعی شده که ساختار درستی از مقوله‌های شخصیتی ارائه شود ولی بسیاری از موارد به خود دانشجو برای پیگیری‌های بیشتر واگذار شده است. هدف بعدی از نگارش کتاب حاضر توجه دانشجویان تمامی گرایش‌های روان‌شناسی به مقوله شخصیت است. سعی اصلی بر این بوده که دانشجویان روان‌شناسی با تمامی گرایش‌ها بتوانند مواجهه راحت و البته جامعی با مقوله شخصیت داشته باشند. همچنین سعی بر این بوده که مخاطبانی با گرایش‌های دیگر تحصیلی، غیر دانشجو و غیر آکادمیک هم بتوانند وارد این حوزه بشوند و از جذابیت‌های این حوزه بهره ببرند. در کتاب حاضر مطالب و نکات مهمی قید شده است که در کتاب‌های دیگر شخصیت به این صورت قید نشده یا زیاد بدان توجه نشده است. مطالب کتاب حاضر برای تمامی دانشجویان تمامی گرایش‌های مختلف روان‌شناسی در تمامی مقاطع قابلیت استفاده و بهره‌برداری را دارد. همچنین تمامی علاقه‌مندان مباحث حوزه شخصیت که مطالعات دانشگاهی در سایر رشته‌های تحصیلی را دارند و حتی علاقه‌مندانی که مطالعات دانشگاهی ندارند می‌توانند بسیار مفید و قابل استفاده باشد.

فهرست مطالب

بخش اول - تعریف و تاریخچه شخصیت

فصل ۱ - تعریف شخصیت	۲۳
فصل ۲ - تاریخچه مطالعه شخصیت	۲۷

بخش دوم - ارزیابی و روش تحقیق شخصیت

فصل ۳ - ارزیابی شخصیت	۳۳
سازهای اندازه‌گیری	۳۵
روش‌های ارزیابی شخصیت	۳۶
مصاحبه	۳۶
مقیاس‌های رتبه‌بندی	۳۸
تست‌های خود گزارش‌دهی	۴۰
فهرست‌های شخصیتی	۴۱
پرسشنامه چندوجهی شخصیت مینه‌سوتا	۴۲
پرسشنامه روان‌شناختی کالیفرنیا (CPI)	۴۶
پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی	۴۷
تیپ‌شناسی مایرز - بریگز	۴۹
پرسشنامه بالینی چند محوری میلون	۵۰
سایر تکنیک‌های خود گزارش‌دهی	۵۲
تکنیک‌های فرافکنی	۵۳
تست لکه جوهر رورشاخ	۵۵
تست اندریافت موضوعی	۵۷

۵۸.....	تکنیک‌های تداعی کلمه
۵۹.....	تکنیک‌های تکمیل جمله
۵۹.....	ارزیابی رفتاری
۶۲.....	ارزیابی شناختی
۶۳.....	ارزیابی بدنی
۶۳.....	حقایق شخصی
۶۴.....	پایایی و اعتبار روش‌های ارزیابی
۶۴.....	تکنیک‌های ارزیابی
۶۷.....	پیش‌بینی بالینی در مقابل آماری
۶۹.....	فصل ۴ - روش تحقیق در شخصیت
۷۰.....	مطالعات موردی
۷۱.....	طرح‌های همبستگی
۷۲.....	طرح‌های تجربی و شبه تجربی
۷۴.....	رویکردهای بین فرهنگی برای مطالعه شخصیت

بخش سوم

۷۷.....	فصل ۵ - مکاتب بزرگ شخصیت
۷۷.....	نظریه‌های هومورال
۷۸.....	نظریه‌های ریخت‌شناسی (نوع بدن)
۸۰.....	نظریه روانکاوی
۸۵.....	نظریه صفت
۸۷.....	نظریه یادگیری اجتماعی
۹۰.....	نظریه‌های وجودی و انسان‌گرایانه

فصل ۶ - روندهای مدرن در مطالعات شخصیت	۹۳
تفاوت‌های جنسی	۹۳
پرخاشگری	۹۴
جنبه‌های ژنتیکی	۹۴
کنترل‌ها و سبک‌های شناختی	۹۶
ریشه‌های مطالعه شخصیت	۹۸

بخش چهارم

فصل ۷ - زیگموند فروید	۱۰۱
نظریه	۱۰۴
لیبیدو	۱۰۵
اید	۱۰۵
ایگو	۱۰۶
سوپر ایگو	۱۰۷
ناخودآگاه	۱۰۷
مراحل رشد روانی جنسی	۱۰۸
اضطراب و مکانیزم‌های دفاعی	۱۱۰
رؤیا	۱۱۲
آسیب‌شناسی زندگی روزمره	۱۱۳
سه مقاله در مورد تئوری جنسیت	۱۱۴
ارزیابی نظریه شخصیت فروید	۱۱۵
فصل ۸ - کارل یونگ	۱۱۹
مدل روان تحلیلی یونگ	۱۲۱

ناخودآگاه شخصی ۱۲۲

ناخودآگاه جمعی ۱۲۳

کهن‌الگوهای یونگ ۱۲۴

پرسونا ۱۲۴

آنیما/آنیموس ۱۲۵

سایه ۱۲۶

خود ۱۲۷

تیپ‌های روان‌شناختی ۱۲۸

فردیت ۱۲۹

لیبیدو ۱۳۰

ارزیابی نظریه یونگ ۱۳۱

فصل ۹ - آلفرد آدلر ۱۳۳

روان‌شناسی فردی ۱۳۶

جبران نقاط ضعف ۱۳۶

جبران بیش از حد ۱۳۷

عقده خود کم بینی ۱۳۷

عقده برتری ۱۳۸

تیپولوژی شخصیت، یا سبک‌های زندگی ۱۳۸

ترتیب تولد ۱۳۹

ارزیابی نظریه آدلر ۱۴۰

فصل ۱۰ - کارن هورنای ۱۴۱

نقد فروید ۱۴۲

کمک به روان‌شناسی ۱۴۳

۱۴۴.....	روانشناسی زنانه.....
۱۴۵.....	نظریه‌های نیازهای روان‌رنجوری.....
۱۴۸.....	ارزیابی نظریه کارن هورنای.....
۱۴۹.....	فصل ۱۱ - اریک فرام.....
۱۵۱.....	موضوعات کلیدی.....
۱۵۲.....	شخصیت اجتماعی.....
۱۵۴.....	بازنگری روان‌کاوی فرویدی و آسیب‌شناسی روانی.....
۱۵۵.....	نقد جامعه صنعتی.....
۱۵۶.....	پنج نیاز انسان فروم.....
۱۵۶.....	ارتباط.....
۱۵۶.....	ریشه‌داری و وحدت.....
۱۵۷.....	هیجان و تحریک.....
۱۵۷.....	اثر بخشی.....
۱۵۷.....	احساس هویت.....
۱۵۸.....	چارچوب جهت‌گیری.....
۱۵۸.....	تعالی.....
۱۵۸.....	تحلیل دین و رابطه آن با رشد انسانی.....
۱۵۹.....	ارزیابی نظریه فروم.....
۱۶۱.....	فصل ۱۲ - اریک اریکسون.....
۱۶۳.....	نظریه.....
۱۶۴.....	هشت مرحله رشد روانی اجتماعی.....
۱۶۶.....	بحران هویت.....
۱۶۶.....	کمک‌های اریک اریکسون به روان‌شناسی.....

ارزیابی نظریه اریکسون ۱۶۷

فصل ۱۳ - ملانی کلاین ۱۶۹

روابط شیء ۱۷۰

توسعه تئوری فانتزی ناخودآگاه ۱۷۰

موقعیت پارانوئید - اسکیزوئید ۱۷۲

تقسیم شدن ۱۷۲

شناسایی فرافکنی ۱۷۳

موقعیت افسردگی ۱۷۴

عقده ادیپ ۱۷۵

ارزیابی نظریه کلاین ۱۷۶

فصل ۱۴ - هری استیک سالیوان ۱۷۹

ویژگی‌های رویکرد و شخصیت نویسنده ۱۸۲

ویژگی‌ها و اجزای نظریه ۱۸۲

پویایی‌ها ۱۸۳

سیستم I ۱۸۳

شخصیت‌پردازی ۱۸۴

فرآیندهای شناختی ۱۸۵

ولتاژ ۱۸۶

تحول شخصی ۱۸۷

مطالعات معمولی روش‌های پژوهش ۱۸۹

مصاحبه ۱۹۰

ارزیابی نظریه سالیوان ۱۹۲

فصل ۱۵ - هنری مورای	۱۹۵
نیازها	۱۹۷
فشار	۱۹۸
طبقه‌بندی نیازها	۱۹۹
نیازهای اولیه / احشایی	۲۰۰
نیازهای ثانویه / روان‌زا	۲۰۰
تست شخصیت	۲۰۰
آزمون اندریافت موضوع	۲۰۱
تحقیقات بیشتر	۲۰۱
ارزیابی نظریه هنری مورای	۲۰۲
فصل ۱۶ - گوردون آلپورت	۲۰۳
نظریه	۲۰۴
پروپریوم	۲۰۵
صفات یا منش‌ها	۲۰۷
بلوغ روانی	۲۱۰
خودمختاری کارکردی	۲۱۰
ارزیابی نظریه آلپورت	۲۱۲
فصل ۱۷ - ریموند کتل	۲۱۳
تحقیق روان‌سنجی	۲۱۴
تحلیل عاملی	۲۱۴
نظریه شخصیت	۲۱۵
۱۶ ویژگی اصلی نظریه شخصیت کتل	۲۱۶
پنج عامل بزرگ	۲۱۷

ارزیابی نظریه کتل ۲۱۷

فصل ۱۸ - هانس جی آیزنک ۲۱۹

نظریه ۲۲۱

برون گرای / درون گرای ۲۲۲

روان رنجوری / ثبات ۲۲۲

روان پریشی / بهنجاری ۲۲۲

ارزیابی نظریه آیزنک ۲۲۳

فصل ۱۹ - آلبرت باندورا ۲۲۵

نظریه یادگیری اجتماعی چیست؟ ۲۲۶

نظریه ۲۲۷

فرآیندهای میانجی ۲۲۷

۱. توجه ۲۲۸

۲. نگهداری ۲۲۸

۳. بازتولید ۲۲۹

۴. انگیزه ۲۲۹

یادگیری مشاهده‌ای چیست؟ ۲۳۰

الگو چیست؟ ۲۳۰

تأثیرات بر یادگیری مشاهده‌ای ۲۳۱

فرآیندهای توجه ۲۳۱

۱. شباهت الگو ۲۳۱

۲. همانندسازی با الگو ۲۳۱

فرآیندهای انگیزشی ۲۳۲

۱. رفتارهای با پاداش ۲۳۲

۲۳۳.....	۲. وضعیت الگو.....
۲۳۳.....	۳. تقویت و تنبیه.....
۲۳۴.....	مثال‌هایی از کاربرد نظریه.....
۲۳۴.....	تحصیلات.....
۲۳۵.....	خشونت رسانه‌ای.....
۲۳۶.....	ارزیابی نظریه باندورا.....
۲۳۹.....	فصل ۲۰ - جورج کلی.....
۲۴۱.....	نظریه.....
۲۴۲.....	فرض اساسی.....
۲۴۲.....	اصل سازه.....
۲۴۳.....	اصل تجربه.....
۲۴۳.....	اصل دوگانگی.....
۲۴۴.....	اصل سازمان.....
۲۴۴.....	اصل دامنه.....
۲۴۵.....	اصل نفوذپذیری.....
۲۴۵.....	اصل انتخاب.....
۲۴۶.....	اصل فردیت.....
۲۴۶.....	اصل اشتراک.....
۲۴۶.....	اصل تجزیه.....
۲۴۷.....	اصل اجتماعی.....
۲۴۷.....	احساسات.....
۲۴۸.....	ارزیابی نظریه کلی.....

فصل ۲۱ - آبراهام مازلو ۲۵۱

نظریه ۲۵۲

سلسله مراتب نیازهای مازلو چیست؟ ۲۵۲

نیازهای کمبود ۲۵۵

نیازهای رشد ۲۵۵

نیازهای خودشکوفایی ۲۵۶

ویژگی‌های افراد خودشکوفایی ۲۵۷

ارزیابی نظریه مازلو ۲۵۹

فصل ۲۲ - کارل راجرز ۲۶۱

انسان‌گرایی چیست؟ ۲۶۳

درمان مراجع‌محور ۲۶۳

رشد شخصیت ۲۶۴

ارزش خود ۲۶۵

تصویر از خود ۲۶۵

خودانگاره در مقابل خود واقعی ۲۶۶

خود ایده‌آل ۲۶۶

نگاه مثبت و ارزش خود ۲۶۶

توجه مثبت بی‌قید و شرط ۲۶۷

توجه مثبت مشروط ۲۶۸

همخوانی و ناسازگاری ۲۶۹

خودشکوفایی ۲۷۰

شخص کاملاً کارآمد ۲۷۱

ارزیابی نظریه راجرز ۲۷۲

۲۷۵.....	فصل ۲۳ - رولومی
۲۷۶.....	نظریه
۲۷۸.....	عشق و اراده
۲۸۱.....	اسطوره‌ها
۲۸۳.....	منابع

www.ketab.ir